

Др Наташа Стојановић,*

DOI: 10.5937/zrpfni-56868

Редовни професор,

Правни факултет, Универзитет у Нишу,

Република Србија

ОСВРТ НА СУДСКУ ПРАКСУ ВРХОВНОГ СУДА И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У ПОРОДИЧНОПРАВНИМ СТВАРИМА**

Апстракт: Иза нас је готово двадесет година од доношења Породичног закона Републике Србије. То је прилика да се сагледа његова применљивост у пракси, нарочито кроз деловање Врховног суда и апелационих судова. У раду аутор даје сумаран приказ праксе ових судских инстанци у породичноправним стварима, од почетка примене Породичног закона до данашњих дана и своју пажњу посебно фокусира на институте породичног права чија се примена у пракси показала као најспорнија. Ради се о: правном статусу ванбрачне заједнице, утврђивању порекла детета, лишењу родитељског права, издржавању, имовинским односима у породици и насиљу у породици. Аутор у раду, служећи се, у првом реду, методом анализе садржаја (одлука судова), али и правно-догматским, нормативно-правним и историјско-правним методом, кроз анализу изабраних одлука Врховног суда и апелационих судова у Републици Србији проналази и истиче разлике у гледиштима судова у готово истоветним породичним стварима, указује на неуједначеност деловања исте судске инстанце у погледу истоветног спорног породичноправног случаја и неједнак третман странака у поступцима. По схватању аутора, велики број спорних породичноправних случајева у домаћој судској пракси јесте прави показатељ урушавања породице као основне ћелије друштва и може бити редукован, с правне тачке гледишта, тако што би се из Породичног закона Републике Србије „уклониле” уочене нејасноће и непрецизности, дале смернице за

* natasa@prafak.ni.ac.rs ; <https://orcid.org/0000-0002-6928-8298>

** Рад је настао као резултат финансирања од стране Министарства науке, технолошког развоја и иновација РС, према уговору евиденциони број 451-03-137/2025-03/200120 од 04. 02. 2025. године.

ближе одређење употребљених правних стандарда и попуниле све правне празнине које су судска пракса и теорија уочили. Осим тога, неопходно је, уз постојеће, креирати нови правни механизам који би допринео квалитетнијем усаглашавању судске праксе из домена грађанскоправне материје у Републици Србији.

Кључне речи: породичноправни односи, Породични закон, судска пракса.

1. Уводне напомене

Готово двадесет година у животу Породичног закона Републике Србије¹ јесте добра прилика да се сагледа квалитет његових решења и применљивост у пракси.

Више од 1.000 одлука Врховног суда и апелационих судова у Републици Србији, донетих у периоду од ступања на правну снагу ПЗРС (1. јула 2005. године), па до данас, које се односе на проблематику из домена породичноправних односа, а публикованих у *Paragraf Lex*-ова база прописа и судске праксе, биле су предмет наше пажње и анализе.²

У најспорније породичноправне институте, барем када је реч о пракси Врховног суда и апелационих судова у поменутом периоду, спада издржавање.³ Спорно је било готово све: издржавање између супружника;⁴

1 Породични закон Републике Србије. *Службени гласник РС*. Бр. 18.2005, 72.2011 – други закон и 6.2015.

2 Поређења ради, када се обележавала двадесетогодишњица примене Закона о наслеђивању Републике Србије (*Службени гласник РС*. Бр. 46.1995, 101.2003 и 6.2015), слично истраживање показало је да је у пракси Врховног суда и апелационих судова у Републици Србији било око 300 одлука у наследноправним стварима објављеним у *Paragraf Lex*-овој бази прописа и судске праксе. Ако сада упоредимо број чланова ПЗРС (200) и Закона о наслеђивању Републике Србије (236) који се односе на материјални део породичног, односно наследно права, проистиче да су породичноправни прописи били много спорнији у пракси у односу на наследноправне прописе. Да ли су томе допринеле новине садржане у ПЗРС, употребљени правни стандарди, правне празнине, нејасноћа законског текста или нешто друго, то није предмет наше пажње у овом раду, али је и те како за проучавање.

3 Од 1038 обрађених предмета Врховног суда и апелационих судова из области породичноправних односа, 331 се односи на издржавање. Од тог броја, у 228 случајева одлучивао је Врховни суд, а у 103 случаја апелациони судови.

4 Видети, рецимо: решење Апелационог суда у Београду, Гж2 508/12 од 24. 05. 2012. године; пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 672/13 од 11. 07. 2013. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 6780/22 од 10. 11. 2022. године.

издржавање између ванбрачних партнера;⁵ издржавање малолетне деце од стране родитеља;⁶ издржавање пунолетне деце од стране родитеља;⁷ издржавање родитеља од стране потомака;⁸ начин и висина издржавања;⁹ право на накнаду датог издржавања,¹⁰ итд.

5 Видети, на пример: решење Врховног касационог суда, Рев 629/16 од 11. 05. 2016. године.

6 Видети, примера ради: пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 192/10 од 10. 03. 2010. године; решење Апелационог суда у Београду, Гж2 105/11 од 09. 02. 2011. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 1094/15 од 03. 06. 2015. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 1276/16 од 07. 09. 2016. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 4638/19(1) од 20. 11. 2019. године.

7 Видети: пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 685/10 од 06. 10. 2010. године; пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 638/13 од 03. 07. 2013. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 2768/21 од 18. 06. 2021. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 2940/23 од 06. 04. 2023. године.

8 Видети: решење Апелационог суда у Нишу, Гж2 475/2016 од 10. 11. 2016. године; решење Апелационог суда у Београду, Гж2 7821/2016 од 08. 03. 2017. године.

9 Видети: пресуду Врховног касационог суда, Рев 197/14 од 06. 03. 2014. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 669/14 од 15. 10. 2014. године; решење Врховног касационог суда, Рев 2821/19 од 18. 12. 2019. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 2351/20 од 10. 06. 2020. године.

10 Видети: пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 622/14 од 13. 11. 2014. године; пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 371/15 од 16. 07. 2015. године; пресуду Апелационог суда у Новом Саду, Гж2 275/16 од 09. 05. 2016. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 1417/16 од 22. 12. 2016. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 1941/16, од 29. 12. 2016. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 1158/17 од 14. 06. 2017. године; пресуду Апелационог суда у Новом Саду, Гж 1879/18 од 09. 05. 2018. године; пресуду Апелационог суда у Нишу, Гж2 252/18 од 06. 09. 2018. године; пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 215/19 од 05. 09. 2019. године; пресуду Апелационог суда у Новом Саду, Гж2 663/20 од 18. 06. 2020. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 4056/19 од 09. 09. 2020. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 576/20 од 11. 03. 2021. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 7680/21 од 09. 12. 2021. године.

О разводу и поништају брака, као и о престанку брака услед проглашења несталог супружника умрлим,¹¹ углавном су одлучивали апелациони судови,¹² а врло ретко или никако Врховни касациони суд.¹³

Правни статус ванбрачне заједнице, нарочито после престанка одређене брачне сметње,¹⁴ био је предмет разматрања у неколико поступака које су водили апелационих судови,¹⁵ док Врховни касациони суд није одлучивао о таквом питању.

Врховни суд и апелациони судови су у релативно малом броју случајева од анализираних утврђивали порекло деце.¹⁶ Најчешће је

11 Од 1038 обрађених предмета Врховног суда и апелационих судови из области породичноправних односа, 18 се односи на развод брака, 13 на поништај брака и један на проглашење несталог лица умрлим. Од тог броја, 6 пресуда које се тичу развода брака и 2 пресуде које се односе на поништај брака су одлуке Врховног суда, а 12 пресуда о разводу брака, 11 пресуда о поништају брака, као и једна пресуда о престанку брака проглашењем несталог лица умрлим су одлуке апелационих судови.

12 Видети, рецимо: пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 83/10 од 21. 04. 2010. године; пресуду Апелационог суда у Крагујевцу, Гж 861/12 од 28. 02. 2012. године; пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 161/12 од 29. 02. 2012. године; пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 456/13 од 22. 05. 2013. године; пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 614/14 од 23. 07. 2015. године; пресуду Апелационог суда у Новом Саду, Гж2 134/17 од 22. 03. 2017. године; пресуду Апелационог суда у Нишу, Гж2 134/17 од 30. 03. 2017. године.

13 Видети, примера ради: решење Врховног касационог суда, Рев 2238/16 од 21. 12. 2016. године; решење Врховног касационог суда, Рев 2959/22 од 31. 03. 2022. године.

14 Од 1038 обрађених предмета Врховног суда и апелационих судови, 6 се односи на ванбрачну заједницу, после престанка одређене брачне сметње.

15 Видети: пресуду Апелационог суда у Крагујевцу, Гж 2213/11 од 19. 06. 2012. године; решење Апелационог суда у Нишу, Гж2 158/16 од 07. 04. 2016. године; пресуду Апелационог суда у Нишу, Гж2 529/2016 од 14. 02. 2017. године; пресуду Апелационог суда у Нишу, Гж2 1690/19 од 07.11. 2019. године; решење Апелационог суда у Београду, Гж2 8893/19 од 11. 12. 2019. године; пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 1424/21 од 12. 04. 2023. године.

16 Од 1038 обрађених предмета Врховног суда и апелационих судови, укупно 38 се односи на утврђивање порекла детета. Од тога броја, у 6 поступака за утврђивање очинства одлучивао је Врховни суд, а у тринаест сродних случајева апелациони судови, док се само у једном предмету одлучивало о утврђивању материнства. Признање очинства је било предмет спора у два случаја у пракси Врховног суда и у четири случаја у пракси апелационих судови. О оспоравању очинства Врховни суд је одлучивао 8 пута, а апелациони судови 5 пута.

то било утврђивање очинства,¹⁷ а само се у једном случају утврђивало материнство.¹⁸

О правима деце, одлучивали су Врховни суд и апелациони судови у више случајева.¹⁹ Као најспорнији у пракси показали су се право детета да изрази своје мишљење²⁰ и право детета да одржава односе са родитељем са којим не живи, као и са блиским сродницима умрлог родитеља.²¹

Велики број спорних случајева из домена породичноправних односа, посебно у пракси Врховног суда, забележен је и у погледу вршења родитељског права.^{22 23}

Да породицу, у протеклих двадесет година прати дисфункционалност, јасно сведочи знатан број случајева потпуног или делимичног

17 Видети, рецимо: пресуду Апелационог суда у Крагујевцу, Гж2 407/12 од 17. 10. 2012. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 1838/15 од 08. 10. 2015. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 3271/19 од 20. 11. 2019. године.

18 Видети: пресуду Апелационог суда у Крагујевцу, Гж2 407/12 од 17. 10. 2012. године.

19 Од 1038 обрађених предмета Врховног суда и апелационих судова, укупно 57 се односи на права деце. Од тога броја, у 28 случајева је поступао Врховни суд, а у 29 случајева апелациони судови.

20 Видети: пресуду Апелационог суда у Новом Саду, Гж2 47/12 од 31. 01. 2012. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 830/12 од 19. 09. 2012. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 957/16 од 07. 07. 2016. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 147/17 од 01. 02. 2017. године.

21 У том правцу видети: пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 1078/12 од 31. 10. 2012. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 529/14 од 29. 05. 2014. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 1050/16 од 31. 08. 2016. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 1436/17 од 05. 07. 2017. године.

22 Од 1038 обрађених предмета Врховног суда и апелационих судова, у 178 случајева се одлучивало о вршењу родитељског права. Од тога броја, 141 поступак се водио пред Врховним судом, а 37 поступака пред апелационим судовима.

23 Видети, на пример: пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 449/10 од 09. 06. 2010. године; пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 798/10 од 17. 11. 2010. године; пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 189/12 од 01. 03. 2012. године; пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 7/13 од 10. 01. 2013. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 435/17 од 30. 03. 2017. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 1514/17 од 20. 07. 2017. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 3120/17 од 27. 12. 2017. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 1798/18 од 14. 03. 2018. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 4043/18 од 26. 09. 2018. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 4533/20 од 15. 10. 2020. године; решење Врховног касационог суда, Рев 6347/22 од 16. 06. 2022. године.

лишења родитељског права,²⁴ како у пракси Врховног суда, тако и у раду апелационих судова.²⁵

Ништа мање у пракси Врховног суда и апелационих судова у протеклом периоду није била спорна ни проблематика имовинских односа у породици,²⁶ посебно питања која се тичу управљања и располагања заједничком имовином супружника²⁷ и поделе њихове заједнички стечене имовине.²⁸

Иако прилично јасне и недвосмислене, одредбе о праву становања²⁹ садржане у ПЗРС ипак су биле предмет анализе Врховног суда и апелационих судова у више спорних случајева остваривања овог овлашћења.³⁰

Безмало двадесетогодишњу примену ПЗРС прати и велики број одлука Врховног суда и апелационих судова које се односе на готово све сегменте насиља у породици.³¹ Посебно је уочен велики број случајева који

24 Од 1038 обрађених предмета Врховног суда и апелационих судова, укупно 65 се односи на лишење родитељског права. Од тога броја, у 35 случајева је поступао Врховни суд, а у 30 случајева апелациони судови.

25 Видети, примера ради: пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 359/11 од 17. 05. 2011. године; пресуду Апелационог суда у Београду, Гж 1011/11 од 07. 11. 2011. године; пресуду Апелационог суда у Београду Гж2 365/15 од 16. 07. 2015. године; пресуду Апелационог суда у Новом Саду, Гж2 606/16 од 28. 10. 2016. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 1188/13 од 31. 10. 2013. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 2119/16 од 15. 12. 2016. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 381/17 од 12. 04. 2017. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 12422/22 од 22. 09. 2022. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 19170/22 од 08. 03. 2023. године.

26 Од 1038 обрађених предмета Врховног суда и апелационих судова, укупно 159 се односи на имовинске односе у породици. Од тога броја, у 65 случајева је поступао Врховни суд, а у 94 случаја апелациони судови.

27 Видети: пресуду Врховног касационог суда, Рев 986/10 од 02. 03. 2011. године; решење Врховног касационог суда, Рев 1433/15 од 16. 12. 2016. године.

28 Видети: пресуду Врховног касационог суда, Рев 157/10(1) од 24. 02. 2010. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 1037/12 од 03. 04. 2013. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 478/14 од 18. 02. 2015. године; решење Апелационог суда у Београду, Гж2 3631/14 од 18. 05. 2016. године; решење Апелационог суда у Нишу, Гж2 3177/18 од 16. 01. 2019. године; решење Апелационог суда у Нишу, Гж2 2584/20 од 17. 12. 2020. године; пресуду Апелационог суда у Нишу, Гж2 141/21 од 18. 11. 2021. године.

29 Од 1038 обрађених предмета Врховног суда и апелационих судова, укупно 27 се односи на право становања. Од тога броја, у 15 случајева је поступао Врховни суд, а у 12 случајева апелациони судови.

30 Видети: пресуду Врховног касационог суда, Рев 900/15 од 22. 04. 2015. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 4453/22 од 16. 06. 2022. године.

31 Од 1038 обрађених предмета Врховног суда и апелационих судова, укупно 128 се односи на насиље у породици. Од тога броја, у 92 случаје поступао је Врховни суд, а

се односе на питање да ли се насиље у породици може остварити једним актом или је потребан одређени континуитет у поступању насилника у односу на жртву насиља у породици.³²

У пракси Врховног суда и апелационих судова, такође, примећено је неједнако поступање у истоветним или готово истоветним процесним стварима.

У центру нашег интересовања у раду јесу углавном одлуке у којима су судови поводом истих спорних породичноправних ствари заузимали различите ставове, а тичу се: правног статуса ванбрачне заједнице, утврђивања порекла детета, лишења родитељског права, права на регрес родитеља који је заједничко дете у целини издржавао, састава заједничке имовине супружника и узајамног вршења насиља супружника.

2. Утицај престанка брачне сметње на раније засновану ванбрачну заједницу

УРС³³ и ПЗРС³⁴ ванбрачну заједницу и брак изједначавају у погледу права и дужности ванбрачних партнера и супружника (детаљније код: Драškić, 2005: 160–164; Ковачек-Станић, 2007: 174–177; Цвејић Јанчић, 2009: 208–212; Поњавић, 2017: 144–146). Овде се има у виду само ванбрачна заједница као трајнија заједница живота жене и мушкарца између којих нема брачних сметњи.³⁵

Дакле, ПЗРС је прилично јасан у погледу карактера ванбрачних веза за које се везује нека од шест брачних сметњи, регулисаних овим законским текстом.³⁶ Такве ванбрачне заједнице не уживају правну заштиту. Шта се дешава уколико током трајања такве „забрањене”

у 36 случајева апелациони судови.

32 У том правцу, рецимо, видети: пресуду Врховног касационог суда, Рев 138/16 од 06. 04. 2016. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 829/16 од 19. 05. 2016. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 717/16(1) од 26. 05. 2016. године; решење Апелационог суда у Београду, Гж2 881/16 од 02. 11. 2016. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 783/17 од 20. 04. 2017. године; пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 441/10 од 22. 08. 2019. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 2799/20 од 17. 09. 2020. године; пресуду Апелационог суда у Нишу, Гж2 364/20 од 30. 09. 2020. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 5079/22 од 22. 06. 2022. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 7287/22 од 23. 06. 2022. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 12388/22 од 22. 09. 2022. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 21813/22 од 04. 05. 2023. године.

33 Видети: чл. 62, ст. 5 УРС.

34 Видети: чл. 4, ст. 2 ПЗРС.

35 Видети: чл. 4, ст. 1 ПЗРС.

36 Видети: чл. 17–24 ПЗРС.

ванбрачне заједнице партнери који су у исто време били у правно важећим браковима са трећим лицима стекну одређено имовинско добро, па после тога њихови бракови престану? Да ли се ту аналогно примењује чл. 33, ст. 2 ПЗРС који говори о конвалидацији касније склопљеног ништавог брака, уколико раније закључени брак у међувремену престане, или и даље важи правило, садржано у чл. 17 ПЗРС, да брак не може да склопи лице које је већ у браку?

Постављени проблем апелациони судови у Републици Србији различито решавају. Тако је у једном случају Апелациони суд у Београду одлучио у прилог конвалидације ванбрачне везе, будући да су бракови ванбрачних партнера разведени³⁷ (тако и: Ковачек-Станић, 2007: 177; Петров, 2008: 34–35). Ту, дакле, долази до пуне примене чл. 191, ст. 2 ПЗРС, да се на на имовинске односе ванбрачних партнера сходно примењују одредбе овог законског текста које се односе на имовинске односе супружника. Нешто касније, тај исти Суд је, поводом истог случаја, одлучио дијаметрално супротно,³⁸ износећи став да: „раније постојећа трајнија заједница живота ванбрачних партнера, између којих су постојала брачне сметње, накнадним престанком њихових бракова, заснованих са трећим лицима, не стиче квалитет ванбрачне заједнице у односу на коју се могу применити одредбе Породичног закона о стицању заједничке својине”.

Апелациони суд у Крагујевцу³⁹ и Апелациони суд у Нишу⁴⁰ су, за сада, доследни у ставу да ванбрачна заједница у присуству брачних сметњи не може бити основ за стицање имовинских добара ванбрачних партнера.

Чињеница је да ПЗРС не говори директно о конвалидацији ванбрачне заједнице за случај да брачна сметња која „оптерећује” њену валидност престане да постоји. Чињеница је и то да УРС, као и ПЗРС говоре о аналогној примени одредаба ПЗ које се односе на брак и на ванбрачну заједницу. Како би се избегло овакво различито поступање судова у истоветним стварима, неопходно је уредити правни статус ванбрачне заједнице после престанка брачне сметње.

37 Видети: решење Апелационог суда у Београду, Гж 8893/19 од 11. 12. 2019. године.

38 Видети: пресуду Апелационог суда у Београду, Гж 1424/21 од 12. 04. 2023. године.

39 Видети: пресуду Апелационог суда у Крагујевцу, Гж 2213/11 од 19. 06. 2012. године.

40 Видети: пресуду Апелационог суда у Нишу, Гж 1690/19 од 07. 11. 2019. године.

3. Утврђивање порекла детета

Према ПЗРС, очинство детета које је рођено ван брака може се утврдити на два начина: признањем очинства или у парничном поступку, одговарајућом, правноснажном судском одлуком.⁴¹ Српски законодавац је довољно јасан када каже да мушкарац који је дао изјаву о признању очинства њу не може опозвати, тј. одузети јој својом вољом важност. Исто важи и за изјаве са којима се мајка и дете саглашавају са признањем, а ако они не могу да дају сагласност, онда старатељ детета, уз претходну сагласност надлежног центра за социјални рад.⁴²

Предмет наше пажње јесте пресуда Апелационог суда у Новом Саду,⁴³ у којој овај Суд потврђује, већ раније саопштен закључак суда који је решавао случај у првом степену, да када мушкарац призна очинство, он га не може оспоравати, већ једино може тражити поништај изјаве о признању очинства, уколико нису били испуњени услови за њену пуноважност,⁴⁴ или ако је изјава дата услед мана воље.⁴⁵ Потпуно исправно разумевање законодавчеве воље, садржане у чл. 56, ст. 2 ПЗРС (тако и: Драškić, 2005: 213–215; Ковачек-Станић, 2007: 232; Цвејић Јанчић, 2009: 280; супротно: Поњавић, 2017: 225), премда чл. 256, ст. 4 истог Закона, као странку у спору ради оспоравања очинства спомиње мушкарца који се по овом закону сматра оцем детета, што може да наведе и на погрешан закључак да се оспоравање очинства признаје и мушкарцу који је очинство признао. У овом случају није ваљано само позивање на пропис који оправдава овакву одлуку. Наиме, будући да је мушкарац који је признао дете за своје подигао тужбу за оспоравање очинства, суд је требало да се позове на чл. 52 ПЗРС који говори о немогућности опозива изјаве о признању очинства. Оспоравање очинства од стране мушкарца који је признао очинство заправо је вид одузимања важности (опозива) већ датој изјави о признању очинства, вољом самог мушкарца који је такву изјаву дао. Даље следи да је позивање на чл. 56, ст. 4 ПЗРС, који прописује да није допуштено оспоравање очинства оним лицима која су се са признањем сагласила, неосновано.

⁴¹ Видети: чл. 45, ст. 4 ПЗРС.

⁴² Видети: чл. 52, у вези чл. 50 ПЗРС.

⁴³ Видети: пресуду Апелационог суда у Новом Саду, Гж2 236/14 од 15. 05. 2014. године.

⁴⁴ Видети: чл. 53 ПЗРС.

⁴⁵ Видети: чл. 54 ПЗРС.

4. Лишење родитељског права

Према ПЗРС, када родитељ злоупотребљава права или грубо занемарује дужности из домена родитељског права, он може бити потпуно лишен родитељског права.⁴⁶ Српски законодавац предвиђа још и делимично лишење родитељског права као породичноправну меру која се примењује против родитеља који несавесно врши права и дужности из окриља родитељског права.⁴⁷ За разлику од института потпуног лишења родитељског права где су *exempli causa* наведени могући облици злоупотребе права или грубог занемаривања дужности из садржине родитељског права, код делимичног лишења родитељског права тога нема, па се препушта суду који у конкретном случају поступа да сам процени да ли се конкретна ситуација може подвести под несавесно поступање родитеља⁴⁸ (више о томе код: Цвејић Јанчић, 2006: 15; Поњавић, Влашковић, 2022: 295–300).

Предмет наше пажње је одлука Апелационог суда у Новом Саду којом је отац два малолетна детета делимично лишен родитељског права.⁴⁹ Из садржине ове одлуке може се јасно видети противправно понашање оца које се огледа у томе: што је мајци заједничке малолетне деце ускратио да контактира са њима; што је васпитном особљу предшколске установе у којој борави млађе дете забранио да га предају мајци; што се оглушио о привремену меру којом су, до правноснажног окончања поступка за вршење родитељског права, деца поверена мајци; што је пет пута покушавана принудна примопредаја деце мајци, због чега је он новчано кажњен. Овакви поступци су, барем према садржини чл. 81, ст. 3, тач. 3 ПЗРС, пример грубог занемаривања дужности из домена родитељског права и самим тим довољан аргумент за примену строже породичноправне мере – потпуно лишење родитељског права. Ако се томе дода да отац исказује елементарно непоштовање према мајци деце, да има игнорантски став према стручњацима надлежног центра за социјални рад, као и то да је против њега покренут парнични поступак за заштиту од насиља у породици и кривични поступак за извршена два кривична дела – одузимање малолетне деце, више је него очита блага казнена

⁴⁶ Видети: чл. 81 ПЗРС.

⁴⁷ Видети: чл. 82 ПЗРС.

⁴⁸ По нашем схватању, добро појашњење правног стандарда „несавесно вршење родитељског права” даје Врховни касациони суд у једном случају, одређујући да се оно огледа „махом у нечињењу, односно пропуштању родитеља да малолетном детету обезбеде основне животне потребе, као и у незаинтересованости за његову личност”. Видети: пресуду Врховног касационог суда, Рев 967/2016 од 26. 07. 2016. године.

⁴⁹ Видети: решење Апелационог суда у Новом Саду, Гж2 606/16 од 28. 10. 2016. године.

политика не само првостепеног суда, већ и Апелационог суда у Новом Саду. Одлука о потпуном лишењу родитељског права оца малолетне деце у конкретном случају не би ишла на штрб најбољег интереса деце, будући да, према процени стручног тима надлежног центра за социјални рад, мајка има „родитељске капацитете за предузимање самосталне бриге о малолетној деци”.⁵⁰

5. Право на регрес родитеља који је у потпуности издржавао дете

Према ПЗРС, родитељи имају право и дужност да издржавају своју децу, под условима ближе одређеним овим законским текстом, независно од тога да ли је дете рођено у браку или ван брака и без обзира на то ко од родитеља врши родитељско право, уколико су брак или ванбрачна заједница престали да постоје.⁵¹

У ситуацији да само један од родитеља издржава дете, на питање да ли он има право да захтева од другог родитеља накнаду трошкова издржавања у делу који је требало да подмири други родитељ, ПЗРС, начелно, даје простора за два могућа одговора. Полазећи од садржине чл. 65, ст. 1 Устава Републике Србије,⁵² чл. 73, чл. 154, ст. 1 и чл. 166, ст. 5 ПЗРС, проистиче да је издржавање заједничка дружност родитеља за коју они одговарају подељено, што даље значи и право на регрес родитеља који је сам издржавао дете од стране другог родитеља који није доприносио издржавању детета. С друге стране, из садржине чл. 165, ст. 1 ПЗРС недвосмислено се види интенција српског законодаваца да се право на регрес искључиво везује за лице које је фактички давало издржавање, али га закон није обавезао на давање издржавања.

Због овако формулисаних законских решења садржаних у ПЗРС, у теорији нема сагласја на ову тему (видети: Кораћ, 2002: 29–40; Драшкић, 2005: 359; Ковачек-Станић, 2007: 102; Цвејић Јанчић, 2009: 154–155; Поњавић, 2017: 360–361).

Управо захваљујући важећим породичноправним прописима који се односе на право на накнаду трошкова издржавања малолетног детета, у судској пракси, такође, нема јединственог става по овом питању. С једне стране, Врховни суд је, поступајући у више спорних случајева издржавања, остао доследан ставу да родитељ који је сам издржавао дете, а други

⁵⁰ Из образложења наведене одлуке Апелационог суда у Новом Саду.

⁵¹ Видети: чл. 154, ст. 1 ПЗРС.

⁵² Устав Републике Србије. *Службени гласник РС*. Бр. 98.2006, 115.2021 и 16.2022. У продужетку рада УРС.

родитељ је знао за његово постојање,⁵³ нема право регреса од другог родитеља, будући да то није лице које нема правну обавезу на издржавање деце, на основу чл. 165, ст. 1 ПЗРС.⁵⁴ На истим позицијама је, барем према доступној судској пракси, Апелациони суд у Нишу.⁵⁵ Апелациони суд у Београду је, претпостављамо, узимајући за полазну основу Правно схватање „Право на регрес родитеља на трошкове издржавања детета”,⁵⁶ усвојено на седници судија Апелационог суда у Београду, одржаној 01. 10. 2013. године, у неколико спорних случајева који се односе на издржавање малолетне деце од стране родитеља одлучио у прилог права на регрес родитеља који је сам сносио све трошкове издржавања малолетног детета од другог родитеља, полазећи од садржине чл. 73 и чл. 154, ст. 1 ПЗРС.⁵⁷ До истог закључка дошао је и Апелациони суд у Крагујевцу у једном случају.⁵⁸ Апелациони суд у Новом Саду нема јединствено гледање на право родитеља на накнаду трошкова ако је сам издржавао малолетно дете. Некада је одлучивао у прилог права на регрес родитеља који је у целини подмиривао потребе издржаваног малолетног детета,⁶⁰ а некада

53 И у случајевима када други родитељ није знао за рођење детета, Врховни касациони суд није дозвољавао право на накнаду трошкова издржавања родитељу који је у целини издржавао малолетно дете, првенствено због тога што овај други родитељ није самовољно занемарио обавезу издржавања заједничког детета. У том правцу гласи: пресуда Врховног касационог суда, Рев 1941/16 од 29. 12. 2016. године; пресуда Врховног касационог суда, Рев 4056/19 од 09. 09. 2020. године.

54 У том погледу, рецимо, видети: пресуду Врховног касационог суда, Рев 1417/16 од 22. 12. 2016. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 1158/17 од 14. 06. 2017. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 576/20 од 11. 03. 2021. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 7680/21, од 09. 12. 2021. године.

55 Видети: пресуду Апелационог суда у Нишу, Гж2 252/18 од 06. 09. 2018. године.

56 На интернет адреси: <http://www.bg.ap.sud.rs/cr/articles/sudska-praksa/pravna-shvatanja-stavovi-i-zakljucci-apelacionog-suda-u-beogradu/gradjansko-odeljrenje/pravo-regresa-roditelja-na-troskove-izdrzavanja-deteta.html>.

57 Видети: пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 622/14 од 13. 11. 2014. године; пресуду Апелационог суда у Београду, Гж 215/19 од 05. 09. 2019. године.

58 Треба, међутим, имати у виду да, насупрот овом правном схватању, постоји и Заједничко издвојено мишљење 14 судија истог Суда, у коме они дају аргументе против права на регрес родитеља који је у целини подмиривао потребе заједничког детета. Видети: Заједничко издвојено мишљење у односу на правно схватање усвојено на седници свих судија Апелационог суда у Београду, одржаној дана 01. 10. 2013. године. Преузето 22. 08. 2024. године. <http://www.bg.ap.sud.rs/cr/articles/sudska-praksa/pravna-shvatanja-stavovi-i-zakljucci-apelacionog-suda-u-beogradu/gradjansko-odeljenje/zajednicko-izdvojeno-misljenje-u-odnosu-na-pravno-shvatanje-usvojeno-na-sednici-svih-sudija-apelacionog-suda-u-beogradu-odrzanoj-dana-01-oktobra-2013.html>.

59 Видети: пресуду Апелационог суда у Крагујевцу, Гж2 450/12 од 14. 11. 2012. године.

60 Видети: решење Апелационог суда у Новом Саду, Гж2 196/11 од 28. 03. 2011. године.

против тог овлашћења, узимајући за полазну основу исто законско решење на које се позивао и Врховни суд у Републици Србији.⁶¹

Иако је судска пракса Врховног суда, Апелационог суда у Нишу и делом Апелационог суда у Новом Саду у дубоком сагласју са решењем српског законодавца о немогућности једног родитеља да захтева од другог родитеља накнаду трошкова издржавања у делу који је овај други родитељ требало да подмири, она није у складу са циљним и систематским тумачењем слова закона и противуречи начелу правичности, јер ни на који начин не штити родитеља који је једини улагао своја финансијска средства за адекватну бригу о детету. Осим тога, оваквим одлукама наведених судских инстанци противи се и садржина чл. 167, ст. 2, која јасно потврђује да заправо и не постоји животна ситуација која једног од родитеља може да ослободи дужности издржавања малолетног детета. Примена правила Закона о облигационим односима Републике Србије о стицању без основа⁶² у овом случају није могућа, будући да је ПЗРС, као специјални закон за уређивање породичноправних односа, то већ регулисао.⁶³

Како би се избегла правна дилема коју је створио српски нормотворац, да ли родитељ који је у целини подмиривао потребе заједничког детета има право на регрес, потребно је извршити измену чл. 165 ПЗРС, у правцу да се избрише део формулације „а није имало правну обавезу”, и на тај начин се практично вратити на решење садржано у чл. 319, ст. 1 Закона о браку и породичним односима Србије.⁶⁴

6. Састав заједничке имовине супружника

Према ПЗРС, када супружници током брака радом стекну одређено имовинско добро, оно чини њихову заједничку имовину.⁶⁵ Исто, начелно, важи у погледу стицања на темељу закљученог уговора о доживотном издржавању од стране супружника, у својству даваоца издржавања. Наиме, већински је прихваћен став у судској пракси да оно на шта се

61 Видети: пресуду Апелационог суда у Новом Саду, Гж 1879/18 од 09. 05. 2018. године.

62 Видети: чл. 210–218 Закона о облигационим односима Републике Србије. *Службени лист СФРЈ*. Бр. 29.1978, 39.1985, 45.1989, 57.1989; *Службени лист СРЈ*. Бр. 31.1993; *Службени лист СЦГ*. Бр. 1.2003 – Уставна повеља и *Службени гласник РС*. Бр. 18.2020.

63 У том правцу видети и: пресуду Врховног касационог суда, Рев 7680/21 од 09. 12. 2021. године.

64 Закон о браку и породичним односима Социјалистичке Републике Србије. *Службени гласник СРС*. Бр. 22.80, 24.84 – други закон и 11.88; *Службени гласник РС*. Бр. 22.93, 25.93 – исправка, 35.94, 46.95 – други закон и 21.2001.

65 Видети: чл. 171, ст. 1 ПЗРС.

обавезао прималац издржавања, на име датог издржавања, то постоје заједничка имовина супружника, будући да је стечено теретним правним послом и независно од тога да ли се формално у положају даваоца издржавања налази само један супружник или обоје (тако и: Draškić, 2005: 399; Поњавић, 2017: 401; супротно тврди: Панов, 2008: 596–597).⁶⁶

Насупрот оваквом гледању на ствар, у судској пракси уочени су и другачији ставови. Наиме, стално присутну дилему да ли се заједничком имовином сматра све оно што је стечено на име реализације уговорене обавезе примаоца издржавања, Апелациони суд у Нишу решава на другачији начин, дајући простора за једно дубље и темељније задирање у суштину проблема. Према једној одлуци овог Суда, да ли оно што је предмет уговорне обавезе примаоца издржавања, у време отварања његовог наслеђа, улази у заједничку имовину супружника, иако је само један од њих формално давалац издржавања, то треба да се утврди на основу праве воље примаоца издржавања. Уколико је прималац издржавања, полазећи од личних својстава једног од супружника са којим је закључио уговор о доживотном издржавању, имао у виду само њега као даваоца издржавања, то треба уважити.⁶⁷ У прилог принципа праведности, који делом крњи правило ПЗРС, садржано у чл. 171, ст. 1, иде и став Апелационог суда у Нишу, наведен у другој одлуци, који потенцира да надлежни суд мора да утврди да ли је супружник који није уговорна страна заиста допринео у извршавању обавеза из уговора о доживотном издржавању, и, ако јесте, колики је његов допринос.⁶⁸

7. Узајамно вршење насиља у породици од стране супружника

Актуелни породичноправни прописи када дефинишу насиље у породици полазе од тога да је посреди понашање којим један члан породице (насилник) угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице (жртва насиља у породици).

Тако одређење насиља у породици послужило је Апелационом суду у Новом Саду⁶⁹ да изрази став како се узајамно узнемиравање супружника и обострано физичко, психичко и вербално угрожавање или нарушавање интегритета супружника не може сматрати насиљем у породици, онако како је регулисано у ПЗРС, већ као вид поремећених партнерских односа.

66 Видети: решење Апелационог суда у Београду, Гж 3631/14 од 18. 05. 2016. године; пресуду Апелационог суда у Нишу, Гж2 141/21 од 18. 11. 2021. године.

67 Видети: решење Апелационог суда у Нишу, Гж 3177/18 од 16. 01. 2019. године.

68 Видети: решење Апелационог суда у Нишу, Гж 2584/20 од 17. 12. 2020. године.

69 Видети: пресуду Апелационог суда у Новом Саду, Гж2 191/16 од 30. 03. 2016. године.

По схватању овог Суда, разлог за то лежи у чињеници да нема јасно постављене границе између насилника и жртве насиља – оног који је супериоран у партнерском односу и који врши насиље и оног који је у инфериорном положају и који трпи насиље. Истом том мишљу руководио се и Врховни касациони суд у више својих одлука.⁷⁰

Врховни суд⁷¹ и Апелациони суд у Београду,⁷² насупрот томе, вероватно руководећи се Џонсоновом типологијом породичног насиља која укључује: интимни терор,⁷³ насилни отпор⁷⁴ и ситуационо насиље између партнера⁷⁵ (детаљније: Derrington, Johnson, Menard, Ooms, Stanley, 2010: 7), исправно изражавају став да узајамно угрожавање телесног интегритета, душевног здравља или спокојства између супружника (или ванбрачних партнера) јесте исто вид насиља у породици и као такав захтева предузимање мера за заштиту од насиља у породици.

8. Закључна разматрања

Сажет приказ публикованих одлука Врховног суда и апелационих судова у Републици Србији из домена породичноправних односа показује да је у протеклих безмало двадесет година, рачунајући од почетка примене ПЗ, најчешће била спорна примена прописа о: ванбрачној заједници и њеном правном статусу; утврђивању порекла детета; вршењу родитељског права; лишењу родитељског права; издржавању; имовинским односима у породичној заједници и готово у свим сегментима насиља у породици.

Велики број спорних случајева који се тичу ових правних феномена показују да су урушени темељи породице као основне ћелије друштва. Њихово извориште је претежним делом у патријархалној структури друштва, економској и моралној кризи у којој се оно налази, али је и делом продукт непрецизности и нејасноћа слова закона које у стопу прате употребљени правни стандарди, попут „трајнија заједница живота”,

70 Видети: пресуду Врховног касационог суда, Рев 1932/15 од 04. 11. 2015. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 2114/15 од 02. 12. 2015. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 1512/17 од 07. 09. 2017. године; пресуду Врховног касационог суда, Рев 2153/17 од 19. 10. 2017. године.

71 Видети: пресуду Врховног касационог суда, Рев 10/16 од 21. 01. 2016. године.

72 Видети: пресуду Апелационог суда у Београду, Гж2 71/17 од 23. 02. 2017. године.

73 Интимни терор (*intimate terrorism*) постоји када један од партнера користи различите технике, како би наметнуо контролу над другим партнером.

74 Насилни отпор (*violent resistance*) постоји када жртва, најчешће жена, користи облике насиља како би се осветила за насиље које трпи.

75 Ситуационо насиље између партнера (*situational couple violence*) постоји када свађа између партнера кулминира у тој мери да се потпуно губи контрола у понашању.

„најбољи интерес детета”, „очигледна неправда”, „дрско понашање”, „безобирно понашање”, или „злонамерно понашање”, као и постојање правних празнина које судовима дају широк простор у одлучивању.

Нарочити проблем представља доношење дијаметрално супротних одлука у погледу истоветних спорних породичноправних ствари, које не само да могу да буду „путоказ” за даље шаролико поступање, како нижестепених, тако и вишестепених судова, већ и да угрозе принцип једнакости грађана пред законом, као и сигурност правног промета. Очигледно је да одељења судске праксе која постоје при апелационим судовима и Врховном суду,⁷⁶ затим заједничке седнице апелационих судова за одређена спорна питања,⁷⁷ као и заједничка саветовања и консултативни састанци апелационих судова, у сарадњи са Врховним судом,⁷⁸ нису довољно ефикасни правни механизми за уједначавање судске праксе. Сва је прилика да потпуном усаглашавању судске праксе не доприносе ни усвојена правна схватања Грађанског одељења Врховног суда, затим решавање од стране овог Суда спорног правног питања када то тражи првостепени суд, потом његове одлуке по ванредним правним лековима, па и утврђење сентенци из донетих одлука, као и публикување истих (детаљније: Андрејевић, Милојевић, 2016: 29–30).

Евидентно многобројни спорни породичноправни случајеви у домаћој судској пракси могу бити, у извесној мери, редуковани тако што би се из ПЗРС „уклониле” уочене нејасноће и непрецизности, дале смернице за ближе одређење употребљених правних стандарда и попуниле све правне празнине које су судска пракса и теорија уочили. Осим тога, неопходно је, уз постојеће, креирати нови правни механизам који би допринео квалитетнијем усаглашавању судске праксе из домена грађанскоправне материје у Републици Србији (могућа решења видети код: Андрејевић, Милојевић, 2016: 38).

Литература

Андрејевић, С, Милојевић, Д. (2016). Уједначавање судске праксе у грађанској материји. *Уједначавање судске праксе – изазови и могућа решења*. Београд: Мисија ОЕБС-а у Србији. 27–38.

76 Видети: чл. 27 Судског пословника Републике Србије. *Службени гласник РС*. Бр. 110.2009, 70.2011, 19.2012, 89.2013, 96.2015, 104.2015, 113.2015 – испр., 39.2016, 56.2016, 77.2016, 16.2018, 78.2018, 43.2019, 93.2019 и 18.2022.

77 На основу чл. 29 Судског пословника Републике Србије.

78 На основу чл. 47 Пословника о уређењу и раду Врховног касационог суда. *Службени гласник РС*. Бр. 37.2010, 51.2014, 41.2016, 62.2016 и 74.2018.

Апелациони суд у Београду – Грађанско одељење (2013). Правно схватање „Право на регрес родитеља на трошкове издржавања детета”. Преузето 22. 08. 2024. године. <http://www.bg.ap.sud.rs/cr/articles/sudska-praksa/pravna-shvatanja-stavovi-i-zakljucci-apelacionog-suda-u-beogradu/gradjansko-odeljenje/pravo-regresa-roditelja-na-troskove-izdrzavanja-deteta.html>.

Апелациони суд у Београду – Грађанско одељење (2013). Заједничко издвојено мишљење у односу на правно схватање усвојено на седници свих судија Апелационог суда у Београду, одржаној дана 01. 10. 2013. године. Преузето 22. 08. 2024. године. <http://www.bg.ap.sud.rs/cr/articles/sudska-praksa/pravna-shvatanja-stavovi-i-zakljucci-apelacionog-suda-u-beogradu/gradjansko-odeljenje/zajednicko-izdvojeno-misljenje-u-odnosu-na-pravno-shvatanje-usvojeno-na-sednici-svih-sudija-apelacionog-suda-u-beogradu-odrzanoj-dana-01-oktobra-2013.html>.

Derrington, R. Johonson, M. Menard, A. Ooms, T. Stanley, S. (2010). *Making distinction among Different Types od Intimate Partner Violence: A Preliminary Guide*. Harrisburg, PA: National Resource Center on Domestic Violence.

Драшковић, М. (2005). *Породично право и права детета*. Београд: Ћигоја штампа.

Ковачек-Станић, Г. (2007). *Породично право: партнерско, деље и старатељско право*. Нови Сад: Правни факултет.

Кораћ, Р. (2002). Право на накнаду алиментационих трошкова. У Поњавић, З. (ур.). *Зборник радова „Остваривање и заштита алиментационих трошкова”*. Крагујевац: Правни факултет. 29–40.

Панов, С. (2008). *Породично право*. Београд: Службени гласник.

Petrov, A. (2008). Браћност као браћна сметња за стицање у ванбраћној заједници. *Гласник Адвокатске коморе Војводине*. Бр. 1. 34–35.

Петрушић, Н. (2006). Породичноправна заштита од насиља у породици у праву Републике Србије. У Поњавић, З. (ур.). *Зборник радова „Ново породично законодавство”*. Крагујевац: Правни факултет.

Поњавић, З. (2017). *Породично право*. Београд. Службени гласник.

Поњавић, З, Влашковић, В. (2022). *Породично право*. Београд: Службени гласник.

Цвејић Јанчић, О. (2006). Реформа породичног права Србије. *Гласник Адвокатске коморе Војводине*. Бр. 1–2. 3–31.

Цвејић Јанчић, О. (2009). *Породично право*. Нови Сад: Правни факултет у Новом Саду.

Правни извори

Закон о браку и породичним односима Социјалистичке Републике Србије. *Службени гласник СРС*. Бр. 22.80, 24.84 – други закон и 11.88;

Службени гласник РС. Бр. 22.93, 25.93 . исправка, 35.94, 46.95 – други закон и 21.2001.

Закон о наслеђивању Републике Србије. *Службени гласник РС*. Бр. 46/1995, 101/2003 и 6/2015.

Закон о облигационим односима Републике Србије. *Службени лист СФРЈ*. Бр. 29/1978, 39/1985, 45/1989, 57/1989; *Службени лист СРЈ*. Бр. 31/1993; *Службени лист СЦГ*. Бр. 1/2003 – Уставна повеља и *Службени гласник РС*. Бр. 18.2020.

Породични закон Републике Србије. *Службени гласник РС*. Бр. 18.2005, 72.2011 – други закон и 6.2015.

Пословник о уређењу и раду Врховног касационог суда. *Службени гласник РС*. Бр. 37.2010, 51.2014, 41.2016, 62.2016 и 74.2018.

Судски пословник Републике Србије. *Службени гласник РС*. Бр. 110.2009, 70.2011, 19.2012, 89.2013, 96.2015, 104.2015, 113.2015 – испр., 39.2016, 56.2016, 77.2016, 16.2018, 78.2018, 43.2019, 93.2019 и 18.2022.

Устав Републике Србије. *Службени гласник РС*. Бр. 98.2006, 115.2021 и 16.2022.

Судска пракса

Извор: *Paragraf Lex*-ова база прописа и судске праксе

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 157/10(1) од 24. 02. 2010. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 986/10 од 02. 03. 2011. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 830/12 од 19. 09. 2012. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 1037/12 од 03. 04. 2013. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 1188/13 од 31. 10. 2013. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 197/14 од 06. 03. 2014. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 529/14 од 29. 05. 2014. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 669/14 од 15. 10. 2014. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 622/14 од 13. 11. 2014. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 478/14 од 18. 02. 2015. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 900/15 од 22. 04. 2015. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 1094/15 од 03. 06. 2015. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 1838/15 од 08. 10. 2015. године.

пресуду Врховног касационог суда, Рев. 1932/15 од 04. 11. 2015. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев. 2114/15 од 02. 12. 2015. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев. 10/16, од 21. 01. 2016. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 138/16 од 06. 04. 2016. године.

- Пресуда Врховног касационог суда, Рев 829/16 од 19. 05. 2016. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 717/16(1) од 26. 05. 2016. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 957/16 од 07. 07. 2016. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 967/16 од 26. 07. 2016. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 1050/16 од 31. 08. 2016. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 1276/16 од 07. 09. 2016. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 2119/16 од 15. 12. 2016. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 1417/16 од 22. 12. 2016. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 1941/16, од 29. 12. 2016. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 147/17 од 01. 02. 2017. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 435/17 од 30. 03. 2017. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 381/17 од 12. 04. 2017. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 783/17 од 20. 04. 2017. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 1158/17 од 14. 06. 2017. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 1436/17 од 05. 07. 2017. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 1514/17 од 20. 07. 2017. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев. 1512/17 од 07. 09. 2017. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев. 2153/17 од 19. 10. 2017. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 3120/17 од 27. 12. 2017. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 1798/18 од 14. 03. 2018. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 4043/18 од 26. 09. 2018. године.
Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж. 215/19 од 05. 09. 2019. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 3271/19 од 20. 11. 2019. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 4638/19(1) од 20. 11. 2019. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 2351/20 од 10. 06. 2020. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 4056/19 од 09. 09. 2020. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 2799/20 од 17. 09. 2020. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 4533/20 од 15. 10. 2020. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 576/20 од 11. 03. 2021. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 2768/21 од 18. 06. 2021. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 7680/21 од 09. 12. 2021. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 4453/22 од 16. 06. 2022. године.
Пресуда Врховног касационог суда, Рев 5079/22 од 22. 06. 2022. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 7287/22 од 23. об. 2022. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 12388/22 од 22. 09. 2022. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 12422/22 од 22. 09. 2022. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 6780/22 од 10. 11. 2022. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 19170/22 од 08. 03. 2023. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев. 5755/23 од 15. 03. 2023. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 2940/23 од 06. 04. 2023. године.

Пресуда Врховног касационог суда, Рев 21813/22 од 04. 05. 2023. године.

Решење Врховног касационог суда, Рев 629/16 од 11. 05. 2016. године.

Решење Врховног касационог суда, Рев 1433/15 од 16. 12. 2016. године.

Решење Врховног касационог суда, Рев 2238/16 од 21. 12. 2016. године.

Решење Врховног касационог суда, Рев 2821/19 од 18. 12. 2019. године.

Решење Врховног касационог суда, Рев 2959/22 од 31. 03. 2022. године.

Решење Врховног касационог суда, Рев 6347/22 од 16. 06. 2022. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 192/10 од 10. 03. 2010. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 83/10 од 21. 04. 2010. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 449/10 од 09. 06. 2010. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 685/10 од 06. 10. 2010. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 798/10 од 17. 11. 2010. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 359/11 од 17. 05. 2011. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж 1011/11 од 07. 11. 2011. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 161/12 од 29. 02. 2012. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 189/12 од 01. 03. 2012. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 1078/12 од 31. 10. 2012. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 7/13 од 10. 01. 2013. године.
Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 456/13 од 22. 05. 2013. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 638/13 од 03. 07. 2013. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 672/13 од 11. 07. 2013. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 622/14 од 13. 11. 2014. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду Гж2 365/15 од 16. 07. 2015. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 371/15 од 16. 07. 2015. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 614/14 од 23. 07. 2015. године.

Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж2 275/16 од 09. 05. 2016. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, 71/2017 од 23. 02. 2017. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 441/10 од 22. 08. 2019. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж 215/19 од 05. 09. 2019. године.

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж 1424/21 од 12. 04. 2023. године.

Решење Апелационог суда у Београду, Гж2 105/11 од 09. 02. 2011. године.

Решење Апелационог суда у Београду, Гж2 508/12 од 24. 05. 2012. године.

Решење Апелационог суда у Београду, Гж 3631/14 од 18. 05. 2016. године.

Решење Апелационог суда у Београду, Гж2 881/16 од 02. 11. 2016. године.

Решење Апелационог суда у Београду, Гж 8893/19 од 11. 12. 2019. године.

Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж 861/12 од 28. 02. 2012. године.

Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж 2213/11 од 19. 06. 2012. године.

Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж2 407/12 од 17. 10. 2012. године.

Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж2 450/12 од 14. 11. 2012. године.

Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж2 529/16 од 14. 02. 2017. године.
Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж2 134/17 од 30. 03. 2017. године.
Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж2 252/18 од 06. 09. 2018. године.
Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж 1690/19 од 07. 11. 2019. године.
Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж2 312/20 од 27. 08. 2020. године.
Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж2 364/20 од 30. 09. 2020. године.

Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж2 141/21 од 18. 11. 2021. године.
Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж2. 273/22 од 14. 07. 2022. године.

Решење Апелационог суда у Нишу, Гж2 158/16 од 07. 04. 2016. године.
Решење Апелационог суда у Нишу, Гж 3177/18 од 16. 01. 2019. године.
Решење Апелационог суда у Нишу, Гж 2584/20 од 17. 12. 2020. године.

Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж2 47/12 од 31. 01. 2012. године.

Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж2. 236/14, од 15. 05. 2014. године.

Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж2. 191/16, од 30. 03. 2016. године.

Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж2 606/16 од 28. 10. 2016. године.

Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж2 134/17 од 22. 03. 2017. године.

Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж 1879/18 од 09. 05. 2018. године.

Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж2 663/20 од 18. 06. 2020. године.

Решење Апелационог суда у Новом Саду, Гж2. 196/11 од 28. 03. 2011. године.

Prof. Nataša Stojanović, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law, University of Niš,
Republic of Serbia

REVIEW OF THE JUDICIAL PRACTICE OF THE SERBIAN SUPREME COURT AND COURTS OF APPEAL IN FAMILY MATTERS

Summary

The Family Act of the Republic of Serbia was adopted in 2005 and has been used in practice for almost 20 years. This is an opportunity to review its application in practice, especially by observing the judicial practice of the Serbian Supreme Court and the Courts of Appeal. In this paper, the author provides an overview of the judicial practice of these courts in family matters from the moment when the Family Act entered into force to date. In particular, the author focuses on family law institutes whose application has proved to be most controversial in practice. These family law institutes are: the legal status of cohabitation (extramarital union), establishing the origin of a child, deprivation of parental rights, maintenance, property relations in the family, and domestic violence. Using primarily the content analysis method (court decisions) as well as the dogmatic, normative and legal history methods, the author analyzes several selected judgments of the Supreme Court and Courts of Appeal in the Republic of Serbia. The analysis is aimed at identifying and emphasizing the differences in viewpoints of these courts on controversial family matters, which ultimately indicates the disparities and inconsistent practice of the same court instance in almost identical family law cases and an unequal treatment of parties in these proceedings. In the author's opinion, a large number of controversial family matters in the domestic judicial practice is an actual indicator of the decline and disintegration of the family as the basic cell of the society. From the legal point of view, this trend may be reduced by "eliminating" the observed uncertainties and inaccuracies in the Serbian Family Act, providing guidelines and detailed explanations on the applicable legal standards, and filling in all the legal gaps observed in legal theory and judicial practice. In addition to the existing legal mechanisms, it is necessary to create a new mechanism which would contribute to a more qualitative harmonization of the judicial practice in the field of civil matters in the Republic of Serbia.

Keywords: family law relations, Family Act RS, judicial practice.